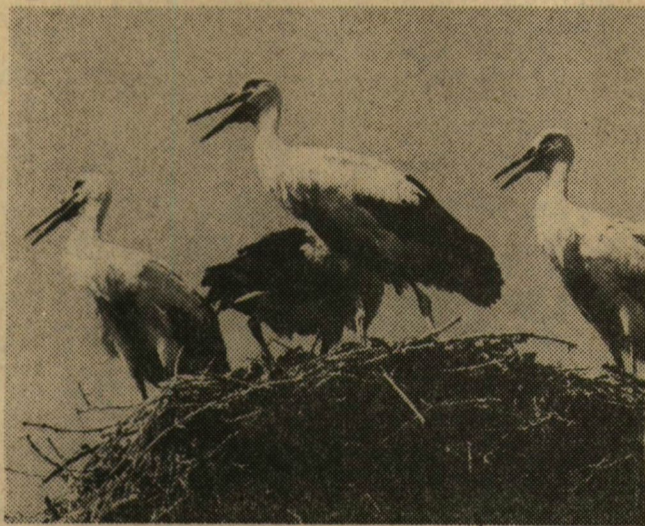

Üdv a kezdőknek!

Köszöntünk minden gólyát aki a tanévtől kezdve egyetemi pályafutását valamely szegedi felsőoktatási intézményben. Készítettünk számokra egy külön tájékoztatót, Alfa címmel, melyet remélhetőleg a beiratkozáskor megkaptatok, ha nem, keressétek a KISZ-bizottságokon.

Szeretnénk, ha egyetemista mindennapjaitokban jutna idő lapunkra, a Szegedi Egyetemre, melynek feladata nemcsak gondjaitokról, sikereitekről szólni, hanem helyt adni szépiról, újságírói próbálkozásaitoknak, képzőművészeti alkotásaitoknak. Epp ezért kérünk Benneteket, kész írásműveitekkel, alkotásaitokkal akár csak ötleteitekkel, észrevételeitekkel mielőbb keressétek fel szerkesztőségünket, a Dugonics tér 12 sz. alatt.

Nem lehet tudni, milyen a gólyák nemek közti aránya, de bizzunk benne, lesz végre több fiúgólya!

A totális metafora felé

(Zelei Miklós: Hid)

„Köszöntöm az olvasót, ha van” — írja második verseskönyve fülszövegében Zelei Miklós, s ebben aligha szabad cinizmust látnunk. Sokkal inkább férfias szembenézés ez a valósággal, nemkevésbé azért, mert ha Zelei azt írta, hogy „köszöntöm a kritikust, ha van”, akkor sem túlozna. Nos, ezen a három flekken nem vállalkozhatunk erre a szerepre, mindenestre terünk arra elegendőnek látszik, hogy jelezzük az utat a kritika felé.

Tudjuk, sokféle vers lehetséges, nekünk hát mindenekelőtt azt kell megnézni, milyen az a versszöveg, amit Zelei Miklós művel és vállal. Hogy akár egyetlen érvényes szót szólhassunk Zelei kötetéről, le kell írni — ha röviden is — a Zelei verset, meg kell próbálnunk elkülöníteni a fiatal magyar irodalom egyébiránt nem is oly sokszólamú verseitől.

Jól ismert — különösen századunkban — az a törekvés, amely a világot egységnek tételezve úgy próbál érvényeset teremteni, hogy a világ jelenségeinek (tárgyainak etc.) hasonlóságát és egybetartozását állítva a metaforára bízva a vers elemeinek egybefogását. Közismert az is, hogy valahol Paszternak táján megkezdődött egy folyamat, amelynek során a költő a verset egységes képi egészzé emeli, azaz: a metaforikus elemeket a kiválasztott hasonlóságok képi logikája alapján szervezi verséggé. Zelei költészete valahol a mélyben innen veszi kezdetét, azzal a különbséggel, hogy költőnk lemond (legalábbis műveinek nagyobb részében) a képi logika útjának követéséről, s helyette a metaforát kiemeli az összefüggésekből, s a versszervezést egymással többnyire nem szoros összefüggésben lévő metafora-láncolatokra bízva. Aminek központja az egyedi metafora, amely önmagában törekszik totálításra. (például: *szögcsodákból-vópisztoly*) A vers építkezése ekképp egyfajta töredezettséget mutat, s ha ehhez hozzávesszük, hogy Zeleiben erősen munkál a technicizált civilizáció versbe emelésének törekvése, valószínűnek tarthatjuk: mindez a széttöredezett valóság leképezését célozza.

A totális metafora, vagy a totális felétörő metafora azonban önmagában nehezen tarthatna össze a verset, különösen ha olyan költő használja, aki előszeretettel nyúl a hosszú vershez. (Ezt most csupán a terjedeleme értem, a *hosszú vers* leírását még senki sem adta meg. Van fogódzó: Tandori Dezso leírta a félhosszút!) Nézzük tehát, milyen kompozíciós elemek tartják össze Zelei Miklós verseit.

Mindenekelőtt a kihagyásos technikát kell említenünk, mint a legkézenfekvőbb megoldást. (Attól kézenfekvő, hogy a totálításra törekvő metafora használatát a valóság sokféle elemét összefogó

metaforák egymás utáni használata megkívánja a köttes csöndet.) Zelei él is vele, legjobb példa erre az *ötletek jegyzéke*, ahol a kihagyás versszervező elemmé lép elő. De hosszabb verseinek egyébként is fontos eleme a csönd, a szabadon lebegtetett csönd, amit az olvasónak kell szavakkal kitöltenie.

Zeleinek aztán erős hajlama van a groteszkre. A példászerűbb megvalósítást a rövid terjedelmű versek mutatják, szinte kivétel nélkül. Szoros összefüggésben áll ezzel, hogy Zelei versei néha csupán egyetlen ötlet kibontását adják. Itt természetesen mellőzi a kihagyásos technikát, s a totális metafora felé vezető úton a költő a másik megoldást választja: a központi metafora mellé — mint mondtuk — nem további metaforákat sorakoztat, hanem ezt a többnyire csupán egyetlen metaforát járulékos elemeivel egészíti ki, s így szervezi verséggé. (például: *anyakönyvi híreim*.) Amikor ezek a metaforák azonban a valóság túlságosan kicsi szeletét metszik, a vers kevésbé sikerül: a költőnek nincs elég tere ahhoz, hogy metaforáját általános érvényűvé emelje (például: *rajta vannak; szelídítések meg a frízsidereket*), bár ezek között a versek között is akad szellemes, például az *alföld* című. Általában mondatból egyébként, hogy Zelei rendkívül invenciózus költő, ötleteiből más több kötetet összeírna.

A szabad asszociációk domináns szerepét csak jelezzük: az eddigiekből természetesen következnek. (Nem tartjuk véletlennek, hogy Zelei külön verset írt a *Szabad ötletek jegyzékére*: a vállalt költői módszer tiszteládása ez József Attila előtt.)

A kötet kiemelkedő versei, mint *A gótyka határán* vagy a *kihívás* nr. 80. kapcsán joggal vetődhet fel a kérdés: mennyit és mit tanult Zelei az avantgarde-től? Nos, kétségtelen, hogy annak vívmányait szép számban felhasználja, egészen a zenei hangjegyek leképezéséig (Marinetti egyik kiáltványában szerepel ez programként). Az avantgarde azonban csak nyelvi szinten hatja át Zelei költészetét, gondolkodásmódja jó értelemben véve hagyományos: alapvető emberi és — az *anyakönyvi híreim* remeklése után bátran mondhatjuk — nemzeti értékek megővását célozza.

Ez a szerző közlése szerint mindössze hatszáz példányban megjelent könyv fiatal költészetünk érdekes és erős egyéniségét mutatja be, akinek további működése várhatóan színvonalas, sajátos hangú költészetet eredményez.

A *Hid* című könyvet a szerző Ilia Mihálynak ajánlta. (Szépirodalmi)

BELÁNYI GYÖRGY

Bérleti felhívás!

Az Országos Filharmónia 1984. évi bérleti hangversenyei a következők (10 zenekari és 4 válasszható kamara előadás):

Szeptember 27.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, vezényel: Oberfrank Géza, közreműködik: Kovács Eszter (ének).

Október 6. Dóm, 20 óra

Cseh Filharmónia Zenekar, Cseh Filharmónia Kórusa, karigazgató: Lubomir Matl, vezényel: Vadav Neumann.

November 15.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, vezényel: Medveczy Ádám, közreműködik Sziklay Erika (ének).

December 6.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, vezényel: Koncz Tamás, közreműködik: Tusa Erzsébet (zongora).

1985. január 24.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, DÉLÉP Szegedi Zenebarátok Kórusa (Karigazgató: Molnár László), vezényel: Erdélyi Miklós.

Február 21.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, vezényel: Robert Houlihan (Írország), Közreműködik: Szenthelyi Miklós (hegedű), Onczay Csaba (gordonka), Bódás Péter (zongora).

Március 28.

Szegedi Szimfonikus

Zenekar, vezényel: Jonny Bara Johansen (Norvégia)

Április 11.

Szegedi Szimfonikus Zenekar, vezényel: Molnár László, közreműködik: Friedrich Ádám (kürt).

Május 19. 11 óra

MRT Szimfonikus Zenekara, vezényel: Lehel György, közreműködik: Szabadi Vilmos (hegedű).

Május 30. Dóm, 20 óra

Szegedi Szimfonikus Zenekar, DÉLÉP Szegedi Zenebarátok Kórusa, vezényel: Oberfrank Géza.

Ahol külön nem tüntettük föl az előadások idejét és helyét ott a Zeneszínházban 19.30 órakor kezdődnek a koncertek. A válasszható kamarabérleti előadások a Tisza Szállóban 19.30 órakor kezdődnek.

„A kamarabérlet

Szeptember 26.

Kamerata Amsterdam

Október 24.

Ars trió

1985. január 9.

Dmitrij Alexejev (Szovjetunió) zongorabérlet

Április 24.

Szecsódi Ferenc (hegedű) és Somos Johanna (zongora) hangversenye, közreműködik: Kerek Ferenc (zongora).

„B” kamarabérlet

Október 4.

Maria Csajkovszkaja

(Szovjetunió) gordonkabérlet

November 5.

Sin Katalin (gordonka) Bódás Péter és a Szegedi Fúvósötös hangversenye.

1985. február 13.

Annerose Schmidt (NDK) zongorabérlet

Május 22.

The Simthsonian Quartett (USA) hangversenye.

„C” kamarabérlet

November 26.

Jeffrey Siegel (USA) zongorabérlet

1985. február 27.

Weiner Kamarazenekar (Vezényel: Wéninger Richárd) hangversenye.

Március 13.

Stefan Ruha (Románia) hegedűbérlet

Április 17.

Bartók Vonósnegyes hangversenye, közreműködik: Perényi Miklós (gordonka).

A 14 koncertet magába foglaló bérleteket az Országos Filharmónia Szegedi Kirendeltségén (Klauzál tér 7.) lehet váltani. Árak: I. hely: 480, II. hely: 440, III. hely: 370 forint. A bérletek árát három részletben is be lehet fizetni — az első előadás napjára —, ÁIB utalványok beváltásakor egyenként 80 forint kedvezményt kap a vásárló.

Térképtörténet Szabad időben

Nemcsak a könyveknek, de úgy látszik, hogy a térképeknek is megvan a maga sorsuk. Hiszen ítélet dönt minden leírt betű, kinyomatott szó felett, ami az emberek eligazodását segíti.

Ez elsősorban a Nazca vonalakkal kapcsolatos magyar felfedezés után vált világhírűvé számomra. Mert ezek a rejtélyes vonalak a sivatagban az ember eligazodását segítették, a maguk módján éppúgy az információátadás eszközei voltak, mint később a könyvek. Óceánia népei a hullámjárás navigáció térképeit a kókuszpálma leveleinek érzetéből készült pálcikákkal állították össze. Ezeket a kókusz rostjaival kötötték össze. A pálcikák jelentették a hullámvonalakat, a ráerősített kókuszhegyeket vagy kauricsigákat pedig a szigeteket. Óceánia népei ezekkel a navigációs módszerekkel a Csendes Óceán óriási területét fedezték fel. Mindez *Stegena Lajos Korok és térképek* című zsebkönyvében olvashatók, mely megpróbálja áttekinteni a térképek történetét a felső paleolitik emberének 50 000 évvel ezelőtti kísérleteitől kezdve, amelyek még messze megelőzték az írást.

Persze a legelső térképszerű rajzok, térvázlatok homokból, kőből és fadarabokból kirakott térvázlatok lehettek. Később fára, állatbőrre festett, majd agyagba vésett rajzok készülhettek. Hosszú utat tett meg az ember még eljutott a ma modernnek számító légi fényképezésig. A számítógépes technika komputer, kiértékelő, rajzautomata) lehetővé teszi, hogy ezeket a felvett lektet szabályos térképekké dolgozzák át.

Végül a világtérképész, a műholdakról készített földszin-felvételleg jutott el bennünket a szerző. A műholdak mostani érzékelői az infravörös spektrumtartomány sávjában készített felvételeket a Föld felszínéről és az egyes sávoknak megfelelően más-más természeti jelenség mutatkozik meg erősebben. Ezeket a felvételeket a hidrológia, geológia, mezőgazdaság számára számítógép értékeli ki. Mi tette ezt a hosszú utat lehetővé? Az emberi atsztraktációs képesség fejlődése? Technikai haladás? A kötetben megtaláljuk a választ a titokzatos „Portolának” fejezetcím alatt.

„Navigare necesse est, vivere non est necesse” — azaz hajózni szükséges, élni nem szükséges — mondta Pompeius római hadvezér, midőn a kalózok legyőzésére indult.

KEREKES TAMÁS

Kellemes esti időtöltést nyújtanak a csak szorgalmi időszakban nyitva tartó klubok. A JATE-klub a Központi Épületben, annak pin-céjében foglal helyet (de ez nem színvonalára utal!) és a Toldi u. felől közelíthető meg. A SZOTE-klub a Dóm téren, a tanárképző Tamási Aron klubja az Április 4. utcában van. Ide szóló igazolványokat, illetve külön-böző egyetemi, főiskolai rendezvényekre érvényes bérleteket és belépőjegyeket az egyes Közművelődési Titkárságokon lehet váltani. Ezek címei: Dugonics tér 12. (JATE), Dóm tér 5. (SZOTE), Április 4. útja 6. (JGYTF).

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felelős szerkesztő: GRÓF RÓZA Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119 Megjelenik havonta kétszer. Ára: 1.80 forint. Előfizetési díj egy évre 28.80 forint Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai Kládja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740 Telefon: 12-633. Telex: 82-282. Felelős kiadó: Kovács László igazgató Szegedi Nyomda Szeged, Bales-Vásári utca 28. 6720 1984. IX. 10. — 5493 — ISSN: 0230-791X Felelős vezető: Dobó József igazgató

Nemzetközi Matematikai Konferencia

Augusztus 27–29 között rendezte meg nemzetközi tudományos konferenciáját a Bolyai János Matematikai Társulat, a differenciál egyenletek kvalitatív elméletéről.

A József Attila Tudományegyetem Bolyai Intézetének Bolyai-termében Székely-Nagy Béla akadémikus, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke nyitotta meg az ötnapos tanácskozást augusztus 27-én. A megnyi-

tót követően plenáris ülésen vettek részt a meghívott tudósok, ahol ötvenperces előadásokat tartottak, majd három szekcióban negyedórás kisreferátumok hangzottak el.

A 24 országból érkezett mintegy 100 résztvevő angol nyelven hallhatott előadásokat a legfontosabb kutatási eredményekről. A tudományos munkát társadalmi program váltotta föl, többek között Ópusztaszerre is ellátogattak a vendégek.

Utánpótlás-csoport indul

A JATE NYOLCTIZENŐTÖS CSOPORT (színházi alkotóközösség) szeptember 15-én, szombat délelőtt 10 órakor és szeptember 16-án, vasárnap délelőtt 10 órakor toborzó-tagfelvételi összejövetelt tart a Bölcsészkar Auditorium Maximumban. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

no del Grappa volt. A Venecia környéki falu bensőséges hangulatú helyi ünnepe az egyetemi tánc-csoport képviselte a magyar felsőoktatási intézmények amatőr táncosait.

Az egyetemi tánc-csoport turnéja

A JATE—Olajbányász Táncgyűttes nyugat-európai turnén vett részt júliusban. Először Spanyolországban léptek föl, Contingrosban egy nemzetközi kórus-fesztiválon, amelynek részeként folklórbemutatókat is

tartottak. A 49 résztvevő csoport közül 19 néptánc-csoport mutatta be produkcióját, s e csoportok között az egyetemi táncosok a VI. helyet szerezték meg. A turné következő állomása az olaszországi Pader-